بسمه تعالی

رویکردهای نو در اشتغال پایدار

سخنرانی در جمع مجریان طرح یاس، قم

مقدمه

ضمن عرض سلام و خیرمقدم خدمت همه همکاران و مسئولان حاضر در جلسه، به‌عنوان محورهای اصلی پیشبرد اهداف اشتغال، لازم می‌دانم به دو مسئله کلان و ملی در حوزه اقتصاد و بازار کار کشور اشاره کنم.

نرخ مشارکت اقتصادی؛ مهم‌ترین چالش مغفول در اشتغال زنان

یکی از مهم‌ترین شاخص‌های بازار کار که باید کانون توجه سیاست‌گذاران قرار گیرد، اما متأسفانه از آن غفلت می‌شود، نرخ «مشارکت اقتصادی» .است این شاخص نشان می‌دهد که از هر ۱۰۰ فرد در سن کار، چه تعداد تمایل و انگیزه ورود به بازار کار را دارند .

درکشور ما این رقم حدود ۴۰ درصد است؛ یعنی از هر ۱۰۰ فرد در سن کار، نزدیک به ۶۰ نفر اصولاً تمایلی به ورود به بازار کار ندارند یا تلاشی در این جهت نمی‌کنند. نکته اساسی اینجاست که وقتی درباره نرخ بیکاری صحبت می‌شود، آمارها تنها بر مبنای همان ۴۰ درصدِ متقاضی کار محاسبه می‌گردد و آن درصدی که اساساً وارد بازار کار نشده‌اند ۶۰، در محاسبات بیکاری منظور نمی‌شوند. از حیث این شاخص، وضعیت کشور ما در مقایسه با اغلب کشورهای همسایه و آمارهای جهانی در مرتبه پایین‌تری قرار دارد.

ریشه اصلی پایین‌بودن این شاخص، به حوزه اشتغال بانوان بازمی‌گردد. در کشور ما، از هر ۱۰۰ خانم در سن کار، حداکثر حدود ۱۳ نفر تمایل به مشارکت اقتصادی دارند و ۸۷ نفر دیگر فعالیتی در بازار کار ندارند.

روایت درست از این واقعیت آماری این نیست که بگوییم زنان ما تمایلی به‌کارکردن ندارند؛ بلکه واقعیت این است که ساختارها و بسترهای اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی متناسب با شأن و شرایط بانوان فراهم نشده است تا آنان بتوانند شغلی شایسته و سازگار با مسئولیت‌های خانوادگی داشته باشند؛ بنابراین:

- اگر خواهان تحول واقعی در اقتصاد کشور هستیم، پیش از اتکا به عواملی چون رفع تحریم‌ها یا ورود سرمایه خارجی، باید مسئله کار و فرهنگ کار را سامان دهیم.
- حل مسئله فرهنگ کار، نیازمند توجه ویژه به اشتغال بانوان است.
- توجه به اشتغال بانوان مستلزم طراحی الگوهای شغلی متناسب با شئون خانوادگی،

همسرداری و مادری است تا انگیزه حضور و فعالیت اقتصادی درآنان تقویت شود.

تحولات بنیادین در ساختار بازار کار هوش مصنوعی و اقتصاد گیگ

موضوع دوم، چرخش‌ها و دگرگونی‌های ساختاری بازارکار درایران و جهان است. مقوله اشتغال عمیقاً تحت‌تأثیردگرگونی‌های اجتماعی ، سیاسی و فناوری قراردارد و ما درآینده اشتغال دست‌کم با دو پدیده :تأثیرگذار مواجهیم

الف. گسترش هوش مصنوعی

ابزارهای هوش مصنوعی به طورملموس درحال دگرگونی شکل مشاغل هستند. امروزه دربسیاری از امور اجرایی، تهیه محتوا و ارائه گزارش‌ها، بخش اعظمی ازکارهایی که‌درگذشته‌زمان‌بر بود ، توسط

این ابزارها سامان می‌یابد و بخشی از وقت شاغلان آزاد می‌شود. این روند ماهیت بسیاری از شغل‌ها را بازتعریف می‌کند.

ب.بازآرایی الگوهای شغلی و رواج آزادکاری[1]

تحولات فناوری به پیدایش ساختارهای شغلی نوین انجامیده است؛ از جمله پدیده فریلنسری (آزادکاری) .و مشاغل مبتنی بر پلتفرم‌درگذشته شغل آزاد منحصربه داشتن یک باب مغازه، کارگاه یا فعالیت تجاری فیزیکی بود؛ اما امروز با گسترش پلتفرم‌های خدماتی و اینترنتی (مانند اسنپ یا سامانه‌های خدمات منزل نظیر آچاره)، افراد می‌توانندباتکیه‌برمهارت و امکانات شخصی ، بدون نیاز به فضای فیزیکی، مهارت‌ها و خدمات

[1].فریلنسری

گوناگونِ فنی،بهداشتی ، تعمیراتی و نگهداری را به متقاضیان ارائه دهند.

هنر سیاست‌گذاری ما باید این باشد که مسئله اشتغال بانوان و شرایط ویژه آنان را با این ساختارهای نوین فناورانه پیوند دهیم و از ظرفیت‌های انعطاف‌پذیر اقتصاد جدید به نفع توانمندسازی جامعه هدف استفاده کنیم.

اصالت مهارت‌آموزی :سرمایه‌ای پایدار و مستقل از ارتباطات

در شرایط پرتلاطم اقتصادی، آنچه برای فرد ماندگار و اتکاپذیر باقی می‌ماند، « مهارت و شایستگی فردی» است. اگر فردی دسترسی به شبکه‌های رابطه‌ای و حامیان بیرونی نداشته باشد، این صرفاً

توانمندی مهارتی اوست که امکان بقا و رشد اقتصادی برایش ایجاد می‌کند.

در بازار کار جدید، کارفرمایان به‌جای تمرکز صرف بر مدرک تحصیلی، به قابلیت‌های اجرایی و رزومه عملی فرد مانند تسلط به نرم‌افزارها، ابزارهای تخصصی یا مهارت‌های فنی مشخص توجه می‌کنند. مهارت، زیربنای تولید ثروت است؛ اگر مهارت نباشد، ابزار و سرمایه مالی نیز ناپایدار و آسیب‌پذیر خواهند بود.

اقدامات و سیاست‌های کمیته امداد: تنظیم‌گری مهارت‌ها و توسعه «اقتصاد مراقبت و سلامت»

باتوجه‌به‌این مقدمات ،کمیته امداد امام خمینی(ره) مجموعه‌ای از اقدامات هدفمند را پایه‌ریزی کرده است:

(الف) تنظیم‌گری آموزش‌های مهارتی

سال گذشته برای ۵۰ هزار نفر از مددجویان هزینه کامل آموزش‌های مهارتی پرداخت شد. اما صرف آموزش کافی نیست؛ ما نیازمند تنظیم‌گری و قاعده پسندی[۲] در تعیین اولویت‌های مهارتی هستیم. در کشور مهارت‌هایی وجود دارد که درصد قابل‌توجهی از دوره‌های آموزشی را به خود اختصاص داده‌اند، اما

[۲] رگولاتوری

وقتی بررسی می‌کنیم، متوجه می‌شویم این دوره‌ها بار مصرف‌گرایی و پیامدهای منفی دارند یا به افزایش واردات غیرضروری دامن می‌زنند. ما تخصیص منابع دولتی و مردمی به این دوره‌ها را متوقف کرده و تمرکز را بر آموزش‌هایی گذاشته‌ایم که پاسخگوی نیازهای واقعی جامعه و پیشرفت کشور باشند.

ب) تمرکز بر حوزه مراقبت، سلامت و بهیاری

یکی از کلیدی‌ترین بخش‌های انتخاب‌شده، حوزه امداد، بهداشت و خدمات مراقبت است؛ حوزه‌هایی نظیر:

- یاری و مراقبت از سالمندان
- نگهداری و مراقبت از کودک
- کمک بهیاری در مراکز درمانی

- نسخه‌پیچی و مهارت‌های دارویی مرتبط

برای تحقق این هدف، تفاهم‌نامه‌هایی با وزارت بهداشت، جهاد دانشگاهی و جمعیت هلال‌احمر منعقد یا نهایی شده است. این رشته‌ها هرچند دشواری‌های ویژه خود را دارند، اما به دلیل روند تحولات جمعیتی کشور، در سال‌های پیش رو تقاضای بسیار فزاینده و بازار کار پایداری با درآمد مطلوب خواهند داشت.

ج. اتصال مهارت آموختگان به بازار کار

گام بعدی پس از آموزش، اتصال نیروها به بازار اشتغال است. در این مسیر:

- با وزارت بهداشت برای بهره‌مندی در سازوکارهای جذب و همکاری رایزنی شده است.

- شرکت‌های ارائه‌دهنده خدمات مراقبتی و بالینی شناسایی و به مدیریت‌های استانی معرفی شده‌اند.
- کمیته امداد این آمادگی را دارد که در صورت نیاز، برای نهادسازی و سرمایه‌گذاری در راه‌اندازی شرکت‌های تخصصی این حوزه نیز رأساً ورود کند.

ارزش معنوی و ویژگی‌های اقتصادی مشاغل مراقبتی

فعالیت در مشاغلی چون مراقبت از سالمند کودک یا بیماران، صرفاً یک منبع درآمد نیست؛ بلکه کاری انسان‌دوستانه، معنوی و احیاگر زندگی افراد است که رضایت باطنی عمیقی ایجاد می‌کند؛ درست

شبیه حس خدمت‌رسانی در نهادهایی چون آستان قدس رضوی یا کمیته امداد.

در بازدیدی که چندی پیش از کارگاه خیاطی یکی از بانوان تحت پوشش در کرج داشتم، مشاهده کردم که ایشان کار خود را هشت سال پیش به‌صورت تک‌نفره آغاز کرده بود و اکنون برای ۸۰ نفر از دختران و زنان تحت حمایت اشتغال‌زایی کرده است؛ بدون آنکه برای شخص خود مطالبه‌ای داشته باشد. مشاغل حوزه مراقبت نیز از این جنس ظرفیت‌های انسانی برخوردارند و دارای مزایای شاخصی هستند:

- **سرمایه‌بری پایین:** این مشاغل متکی به مهارت فردی هستند، نه ابزارها و تجهیزات گران‌قیمت.

- **ریسک پایین:** به دلیل نهادینه بودن مهارت در درون فرد، آسیب‌پذیری کمتری دارند.
- **انعطاف‌پذیری بالا:** قابلیت تطبیق با شرایط خانوادگی و فردی شاغلان را دارند.

نتیجه‌گیری و افق پیش‌رو

امیدواریم با هم‌افزایی همکاران ستادی و استانی همراهی جمعیت‌هلال‌احمرو دستگاه‌های همکار، بتوانیم چند هزار نفر از افراد تحت پوشش را وارد این مسیر شغلی درآمدزا و پایدار کنیم. توفیق در این مسیر،علاوه بر خروج خانواده‌ها از تله فقر، الگویی عینی از خودباوری و امیدآفرینی در جامعه خلق خواهد کرد.

مهارت، زیربنای تولید ثروت است؛ اگر مهارت نباشد، ابزار و سرمایه مالی نیز ناپایدار و آسیب‌پذیر خواهند بود.

سخنرانی در جمع مجریان طرح یاس، قم